

	ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ ISSN: 1308-9196 / e-ISSN:1308-7363 Yıl: 18 Aile Yılı Özel Sayısı Ekim 2025 Yayın Geliş Tarihi: 03.07.2025 Yayına Kabul Tarihi: 16.10.2025 DOI Numarası: https://doi.org/10.14520/adyusbd.1733050 Makale Türü: Araştırma Makalesi/Research Article Atıf/Citation: Aslan, F. M., Karkar, H., Söyler, E.B. ve Aydın, M.Ş. (2025). Çocukların Ebeveyn Çatışmasından Olumsuz Etkilenmelerini Azaltmaya Yönelik Müdahale Programının Etkililiğinin İncelenmesi. <i>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i>, Aile Yılı Özel Sayısı, 391-422.
---	---

**ÇOCUKLARIN EBEVEYN ÇATIŞMASINDAN OLUMSUZ
ETKİLENMELERİNİ AZALTMAYA YÖNELİK MÜDAHALE
PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ ****

Fatih Mehmet ASLAN** Hilal KARKAR *** Elif Buse SÖYLER ****

Muhammed Şükrü AYDIN*****

Öz

Ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların çocukları üzerindeki olumsuz etkilerine yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte eşler arasındaki ilişkinin kalitesini ve çocukların çatışmadan olumsuz etkilenmelerini psikoeğitim programlarıyla birlikte iyileştirmek mümkündür. Bu doğrultuda, araştırmada hem ebeveynlere hem de

** Araştırma için Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilimsel Etik Kurul onayı 06.09.2024 tarih ve 2024/163 sayılı karar ile alınmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, drfmaslan@gmail.com, Konya/Türkiye

*** pskhilalkarkar@gmail.com

**** soylerelifbuse@gmail.com

***** Dr. Öğr. Üyesi. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, msukruaydin@hotmail.com, Konya/Türkiye.

çocuklarına yönelik psikoeğitimler verilerek sosyal-duygusal açıdan iyi oluşlarını artırmak hedeflenmiştir. Araştırmanın katılımcı grubunu 4-5 yaşlarındaki 56 çocuk ve anne-baba çiftleri oluşturmuştur. Müdahale programına geçmeden önce ebeveynlerin çatışma sıklıkları O'Leary Porter Ölçeği, çatışmada kullandıkları çözümler Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, evlilik çatışması hakkındaki bilgi durumları ise Anne Babaların Evlilik Çatışmasını Değerlendirme Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Çocukların problem çözme becerileri Wally Sosyal Problem Çözme Testi, duygu düzenleme becerileri ise Duygu Düzenleme Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Ön-test uygulamalarının ardından ebeveynlere evlilik çatışması ve çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik 6 oturumdan oluşan program uygulanmış, çocuklara da duygu düzenleme ve problem çözme becerilerine yönelik oturumlar gerçekleştirilmiştir. Programın ardından ön-testte kullanılan ölçümler tekrar uygulanmıştır. Analizler sonucunda, anne ve babaların evlilik çatışması sıklıklarında, olumsuz çatışma çözüm yöntemlerinin kullanımında anlamlı düzeyde azalma görülmüş, evlilik çatışması hakkındaki bilgilerinin de arttığı bulunmuştur. Çocukların ise eğitim programı sonrasında sosyal problem çözme ve duygu düzenleme becerilerinin anlamlı olarak arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular, ebeveyn çatışması ve çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik psikoeğitim programlarının aile ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma çözümü, ebeveynlik, ebeveyn çatışması, psikoeğitim programı, sosyal problem çözme

EXAMINING THE EFFECTIVENESS OF AN INTERVENTION PROGRAM TO REDUCE NEGATIVE EFFECTS OF PARENTAL CONFLICT ON CHILDREN

Abstract

There are studies on the negative effects of conflicts between parents on children. However, it is possible to improve the quality of the relationship between spouses and the negative effects of conflict on children. Therefore, the present study aimed to improve well-being of parents and their children through psychoeducation program. The study sample consisted of 56 children aged 4-5 years, along with their mothers and fathers. Prior to the intervention, baseline assessments were conducted: O'Leary Porter Scale, Conflict Resolution Styles Scale, and Parents' Marital Conflict Assessment Scale. The Wally Social Problem Solving Test and the Emotion Regulation Scale were administered to the children. Following the pre-test phase, parents received a six-session psychoeducation program focusing on marital conflict, while children participated in a parallel six-session program targeting emotion regulation and problem-solving skills. Post-intervention, all pre-test

measures were re-administered. Analysis of the data revealed a significant reduction in the frequency of marital conflict and the use of negative conflict resolution strategies. Additionally, parents demonstrated increased knowledge about marital conflict. Children exhibited significant improvements in social problem-solving and emotion regulation skills following the intervention. These findings underscore the efficacy of psychoeducation programs in fostering family relationships by addressing parental conflict and its repercussions.

Keywords: Conflict resolution, parenting, parental conflict, intervention program, social problem solving

1. GİRİŞ

Evlilikler, eşler arasında huzur ve mutluluk kaynağı olmakla birlikte bazı evliliklerde yaşanan maddi sorunlar, iletişim sorunları, sevgi ve güven eksikliği, kötü alışkanlıklar, aldatma, kültürel ve dini farklılıklar gibi unsurlar evlilik çatışmasına yol açabilmektedir (Grych ve Fincham, 1990; Şendil ve Kızıldağ, 2005). Çatışmalar hemen hemen her evlilikte görülmektedir ancak çatışmanın içeriği, yoğunluğu ve sıklığı açısından farklılıklar olduğu bilinmektedir (Fincham ve ark., 1994). Ebeveynler için evlilik çatışması bir stres faktörüdür ve bu noktada ebeveynler evlilik çatışmasının olumsuz etkileri olduğunun farkındadırlar. Bununla birlikte olumsuz sonuçlar ebeveynleri olduğu kadar çocukları da etkileyebilmektedir.

Literatür incelendiğinde, ebeveynler arasındaki çatışmaya tanık olmanın çocuklar üzerinde çeşitli etkileri olduğundan söz edilmiştir (Grych, 1998). Evlilikteki çatışma çoğunlukla çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarını beraberinde getirmekte bunun sonucunda da çocukların işlevselliği olumsuz yönde etkilenmektedir (Cummings ve ark., 1994; Cummings ve Davies, 2002; Emery, 1982; Ferguson ve Horwood, 1998). Davies ve arkadaşları (2022) yıkıcı çatışma yaşanan evliliklerde çocukların psikolojik kırılganlıklarının arttığını

raporlamışlardır. Bir başka araştırmada, 8-12 yaş arasındaki çocuklarda ebeveyn çatışmasına maruz kalma arttıkça çocukların uyumu ve baş etme stratejilerinde zayıflamalar olduğu belirtilmiştir (O'Brien ve ark., 1997). Rhoades'in (2008) geniş kapsamlı meta-analiz çalışmasında da çocukların ebeveynler arasındaki çatışmaya tanıklık etmelerinin bilişsel düzeyde kendini suçlama ve tehdit; duygulanım düzeyinde korku, öfke ve üzüntü; davranışsal tepkilerle bağlantılarından söz edilmiştir.

Ancak bu tür olumsuz etkilere temkinli yaklaşmak gerekir, zira çocukların ebeveyn çatışmasına verdikleri tepkiler çatışmanın özelliklerine bağlı olarak değişebilir. Ebeveyn çatışmasının sıklığı bu konuda karşımıza çıkan en önemli özelliklerden biridir. Örneğin, ebeveynler arasında çatışmanın sıklığı arttıkça çocuklarda güvensizlik, problem çözme becerilerinde düşüş, öfke duygularını kontrol edememe gibi olumsuz duygu ve davranışlar karşımıza çıkmaktadır (Cummings ve Davies, 1994). Bunun yanı sıra, çatışmanın sıklığının artmasının gelecekteki çatışmalarda çocukların daha fazla uygunsuz tepkiler göstermelerine de neden olabileceği ifade edilmiştir (Zimet ve Jacob, 2001).

Evlilik çatışmasına verilen tepkileri etkileyen bir diğer faktör çatışmanın yoğunluğudur. Ebeveynlerin birbirlerine söyledikleri olumsuz ifadeler ve birbirlerine gösterdikleri fiziksel şiddet gibi olumsuz davranışlar çatışmanın yoğunluğunu belirleyen unsurlardır. Çatışmanın yoğunluğunun fazla olması çocuklarda duygusal sorunlar ve sosyal becerilerde zayıflama gibi sıkıntılara neden olabilir (Davies ve Cummings, 1994). Yoğun çatışmalar çocuklarda güvensizlik duygusu yaratabilir, aynı zamanda çocuklar bu yoğun çatışma sebebiyle ebeveynlerinin boşanabilecekleri olasılığıyla korku duygusu yaşayabilirler (Grych ve Fincham, 1993). Çocukların çatışmadan etkilenme durumlarını belirleyen faktörlerden bir diğeri de çatışma içeriğidir. Çatışmanın içeriği çocukla alakalı olduğu zaman çocuk çaresizlik, korku gibi olumsuz duyguları yaşarken aynı zamanda kendisini suçlayabilir (Cummings ve Davies,

1994; Cummings ve Davies, 2002). Bu tür durumlarda çocuklar ebeveynler arasındaki çatışmayla ilgili kendilerini ve ebeveynlerini sorgulayıp çatışmanın nedensel atfını bulmaya çalışabilirler. Çocuklar çatışmanın nedenini kavrayamadıkları ve çatışmanın kendilerinden dolayı ortaya çıktığını düşündükleri takdirde korku, utanma, suçluluk gibi duygular açığa çıkabilir.

Görüldüğü üzere çocukların ebeveynler arasındaki çatışma sonrasında olumsuz etkilenme olasılıkları bulunmaktadır ancak çatışmayla başarılı bir şekilde baş etmeleri de mümkündür. Bu noktada önemli olan hususlardan biri, çocukların uzun süre ebeveyn çatışmasının olumsuz sonuçlarını yaşamamaları ve ebeveynlerin çatışma esnasında yıkıcı çatışma teknikleri yerine yapıcı çatışma tekniklerini kullanmaları olabilir. Bunun nedeni ise yıkıcı çatışmaların çocuklarda saldırganlık, öfke, korku, üzüntü ve geri çekilme gibi olumsuz duygu ve davranışları beraberinde getirmesidir. Öte yandan, yapıcı çatışma tekniklerinin şefkat, sakinlik, çatışma çözümü gibi olumlu duygu ve davranışları beraberinde getirdiği göz önüne alınırsa, ebeveynlerin yapıcı olan çatışma teknikleri konusunda bilgi sahibi olmaları önemli görünmektedir (Cummings ve ark., 2002; Goeke-Morey ve ark., 2003).

Çocukların ebeveyn çatışmasından olumsuz yönde etkilenmemeleri konusunda çatışmanın çözülüp çözülmediği önemli rol oynamaktadır (Şendil ve Kızıldağ, 2005). Çocuklar ebeveynler arasındaki çatışmanın çözümlenmesinin bilgisel ve duygusal içeriğinden etkilenirler. Çocukların uyumsuzluğu çatışmanın nasıl çözüldüğüne bağlı olarak azalır ya da artar. Çözümlenememiş ya da kötü bir şekilde çözümlenmiş ebeveyn çatışması çocukların duygusal güvenliğini olumsuz bir şekilde etkileyebilir (Cummings ve ark., 2002). Çatışmanın çözüme doğru ilerlemesi ise çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri hafifletir. Bu noktada, çatışmaların çözümlenmesi için çiftlerin birbirlerine verdikleri sosyal destek önemli görünmektedir. Dehle ve arkadaşları (2001), çiftlerin birbirlerine

sağladıkları sosyal desteğin çatışmaların olumsuz sonuçlarını iyileştirdiğini ve ilişkiyi güçlendirdiğini belirtmektedir. Ebeveynlerin, çatışma esnasında aynı fikirde olmasalar dahi, birbirlerine karşı sevgi dolu ve anlayışlı yaklaşımları hem aile ilişkilerinin daha güçlü olmasına hem de çocuklarının duygusal güvenliğinin artmasına katkı sunar (Cummings ve ark., 2002).

Hem çocukları ebeveyn çatışmasının olumsuz çıktılarından koruması hem de ailenin genel iyi oluşu açısından değerlendirildiğinde, evlilik çatışmasını önlemeye yönelik müdahale programlarının olumlu katkılarından söz edilmektedir (Amato ve Keith, 1991; Cummings ve ark., 1991). Örneğin Cummings ve arkadaşları (2008) evlilik çatışmasını daha yapıcı hale getirmek için 4-8 yaş arası çocukları olan çiftlere müdahale programı uygulamışlardır. Program ebeveynlerin evlilik çatışmasındaki anlaşmazlıklarını, evlilik doyumunu ve çocuk uyumunu iyileştirip iyileştirmediğini ölçmeyi amaçlamıştır. Eğitim alan deney koşulundaki ebeveyn grubunda, eğitim almayan kontrol grubuna göre yapıcı çatışmaların müdahale programı sonrasında daha fazla olduğu gözlemlendiği raporlanmıştır. Aynı zamanda deney grubundaki ebeveynlerin birbirlerine daha fazla destek oldukları görülmüştür. Bir başka müdahale programında, Faircloth ve Cummings (2008) çocukların çatışmadan etkilenmelerini önlemek için 55 çiftle uygulama yapmışlardır. Katılımcılar deney (müdahale programına katılan) ve kontrol koşulu olmak üzere iki gruba rastgele atanmışlardır. Araştırma sonucunda, evlilik çatışması ve ebeveyn eğitimi alan katılımcıların kontrol grubundaki katılımcılara göre daha yapıcı ve çözüm stratejileri olan çatışma taktiklerini kullandıkları raporlanmıştır. Katılımcıların ebeveynlik hakkında bilgilerinin uzun süreli olduğu, aynı zamanda evlilik çatışmasındaki iyileşmelerin programdan sonra 6 aylık ve 1 yıllık değerlendirmelerde de devam ettiği görülmüştür.

Görüldüğü üzere literatürde ebeveynlere yönelik müdahale programlarına rastlanmaktadır. Ancak literatürün eksik kaldığı nokta müdahale programlarına

çocukların dâhil edilmeyişleridir. Bu tür programlarda çocukların duygu düzenleme ve problem çözme becerilerini artırmak çocukların psikolojik sağlamlığı açısından istendik bir durum olacaktır (Zimet ve Jacob, 2002). Ebeveynlere yönelik müdahale ve eğitim programları açısından bakıldığında, ebeveynlere kendilerinin ve çocuklarının çatışmadan nasıl etkilenebilecekleri hakkında bilgi aktarımında bulunmanın yanı sıra, çocukların baş etme becerilerini ve psikolojik sağlamlıklarını desteklemek literatüre bu konudaki en önemli katkılardan biri olabilir. Ancak özellikle Türkiye’de, ebeveyn çatışmasını önlemek, evlilik ilişkisini iyileştirmek amacıyla yapılan müdahale programlarının sayısı yeterli değildir. Hatta ebeveyn ve çocukların bir arada olduğu müdahale programlarının olmaması önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içindeki çatışma ve şiddet gibi durumlara yönelik algıların sosyokültürel fenomenlerden etkilendiği göz önüne alınırsa (Türk, 2019), ülkemizde de uygulamalı araştırmalara ihtiyaç olduğu ortadadır.

Bu noktadan hareketle, şimdiki araştırmada ebeveynlere evlilik çatışması ve çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik bilgilendirici ve interaktif bir müdahale programı uygulanması ve çocukların çatışmadan olumsuz etkilenmelerine yönelik farkındalık sahibi olmaları amaçlanmıştır. Buna ek olarak, çocuklara sosyal problem çözme becerilerini ve duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlerle ebeveynler arasındaki çatışmalardan daha az etkilenmelerine yönelik uygulamalar gerçekleştirilerek çatışma durumuyla daha yetkin bir şekilde baş etmelerini sağlamak da hedeflenmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan araştırmanın hipotezleri şu şekildedir: a) Ebeveyn çatışma sıklığının müdahale programı sonrasında anlamlı düzeyde daha düşük olması beklenmektedir. b) Ebeveynlerin müdahale programı sonrasında olumlu çatışma çözümü puanlarının daha yüksek; olumsuz çatışma çözüm stilleri, puanlarının ise daha düşük olması beklenmektedir. c) Ebeveynlerin evlilik çatışması hakkındaki

bilgilerinin müdahale programı sonrasında anlamlı düzeyde daha yüksek olması beklenmektedir. d) Çocukların sosyal problem çözme becerilerinin müdahale programı sonrasında anlamlı düzeyde daha yüksek olması beklenmektedir. e) Çocukların duygu düzenleme becerilerinin müdahale programı sonrasında anlamlı düzeyde daha yüksek olması beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Katılımcılar

Araştırmaya 49-69 aylık ($Ort_{aylık} = 59.32$, $Ss = 5.78$) arasında 56 çocuk (30 kız) ile anne ($Yaş Ort = 34.41$, $Ss = 3.61$) ve babaları ($Yaş Ort = 36.41$, $Ss = 3.25$) katılmıştır. Katılımcılar Konya'da bulunan iki farklı okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar ve ailelerinden seçilmiştir. Katılımcıların gelir düzeylerine babaların bildirimlerine göre bakıldığında, %58,9'unun ($n = 33$) orta gelir düzeyinde, %25'inin ($n = 14$) üst-orta gelir düzeyinde olduğu raporlanmıştır. Babaların %57,1'inin üniversite ($n = 32$), %23'ünün lisansüstü ($n = 13$), %12.5'inin ise lise mezunu ($n = 7$) olduğu görülmüştür. Annelerin ise %53,6'sının üniversite ($n = 30$), %19'unun lisansüstü ($n = 11$), %17,9'unun lise mezunu ($n = 10$) olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Araçları

O'Leary Porter Evlilik Çatışması Ölçeği (OPÇÖ)

Bu ölçek ebeveynlerin çocuklarının yanında ne kadar sıklıkla çatışma yaşadıklarını ölçebilmek amacıyla Porter ve O'Leary (1980) tarafından geliştirilmiş, Peksaygılı ve Güre (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Toplamda 15 maddeden ve tek boyuttan oluşan ölçek, 4'lü Likert tipindedir (1- hiçbir zaman; 4- her zaman). Ölçekten alınan puanın yüksekliği, ebeveynler arasındaki çatışmanın fazla olmasına işaret eder. Ölçeğin Türkçe uyarlaması

çalışmasında iç tutarlılık katsayısı .79 ve test-tekrar test korelasyonu ise .78 olarak raporlanmıştır.

Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

Bu ölçek, romantik ilişkilerde bireylerin kullandığı çatışma çözme stillerini ölçebilmek amacıyla Özen ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiştir. Mevcut araştırmada katılımcıların çatışma çözüm stillerini değerlendirmek üzere kullanılacaktır. Toplamda 25 maddeden oluşan ölçek 6'lı Likert tipindedir (1-hiç katılmıyorum; 6- çok katılıyorum). Ölçeğin “olumsuz çatışma çözme”, “boyun eğme”, “geri çekilme”, “olumlu çatışma çözme” olmak üzere dört faktörü bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayıları olumlu çatışma çözme stili alt ölçeği için .80, olumsuz çatışma çözme stili alt ölçeği için .82, geri çekilme alt ölçeği için .74, boyun eğme alt ölçeği için ise .73'dür.

Anne Babaların Evlilik Çatışmasını Değerlendirme Ölçeği (ABEÇDÖ)

Faircloth ve Cummings (2008) tarafından geliştirilen, Rodop (2023) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek ile ebeveynlerin evlilik çatışması ve çatışmanın çocuklar üzerindeki etkileri hakkındaki bilgileri değerlendirilecektir. Orijinal formunda 19 madde yer alan ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasındaki madde analizleri sonucunda ölçeğin 3 faktöre ve 9 maddeye sahip olduğu bulunmuştur. Ölçek 4'lü Likert (1= hiç doğru değil, 2= biraz doğru, 3= çoğunlukla doğru, 4= tamamen doğru) tipindedir. Ölçek sonucunda toplam puan elde edilmekte ve yüksek puanlar ebeveynlerin daha fazla bilgiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Güvenirlik analizlerine bakıldığında, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı birinci faktör için .78; ikinci faktör için .72; üçüncü faktör için ise .66; ölçeğin toplam Cronbach alfa katsayısı ise .75 olarak raporlanmıştır (Rodop, 2023).

Wally Sosyal Problem Çözme Testi

Bu test okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal problem çözme becerilerini değerlendirmek amacıyla Webster-Stratton (1990) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması ise Kayılı ve Arı (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Testte çocukların kişilerarası çatışma durumunda verdikleri tepkiler kaydedilerek sosyal problem çözme becerileri değerlendirilmektedir. Kız ve erkek çocuklar için ayrı formlara sahip olan bu test kişiler arası ilişkilerde çatışma ya da sorun içeren 15 resimden oluşmaktadır. Formlardaki erkek ve kız çocuk görselleri katılımcıların cinsiyetiyle aynı olacak şekilde sunulmaktadır. Testteki hipotetik durumlar 11 temayı içermektedir: “reddedilme, hata yapma, adaletsiz (adil olmayan) muamele, mağduriyet, yasaklama, yalnızlık, aldatılma, hayal kırıklığı, ikilemde kalma, yetişkin tarafından onaylanmama, saldırıya uğrama problemiyle başa çıkma”. Resimler çocuklara tek tek sunulmakta ve her birinin ardından çocuklara “böyle bir problemle karşılaştıklarında problemi çözmek için ne yapabilecekleri ya da ne söyleyebilecekleri” sorulmaktadır. Çocuğun verdiği her bir cevap Wally Sosyal Problem Çözme Testi Prososyal ve Agonistik Kategorilerindeki çözüm stratejileri ile karşılaştırılarak kodlanmakta ve cevaplar kaydedilmektedir. Cevaplar puanlama tablosunda bulunan pozitif (P), negatif (N) ve puanlanmaz (boş) sonucuna göre değerlendirilmektedir. Çocuğun vermiş olduğu her prososyal cevap pozitif; çocuğun vermiş olduğu her antisosyal cevap negatif; çocuğun cevap vermediği durumlar ise puanlanmaz olarak notlanmaktadır. Çocuğun aldığı her pozitif sonuca bir puan, negatif ve puanlanmaz sonuçlarına ise sıfır puan verilmektedir. Testten alınan en düşük puan sıfır, en yüksek puan ise on beş olmaktadır (Kayılı ve Arı, 2015).

Duygu Düzenleme Ölçeği

Çocukların duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek amacıyla Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılan Duygu Düzenleme Ölçeği kullanılmıştır. Ebeveyn bildirimine dayalı bu ölçek duygunun yoğunluğunu, değişkenliğini, esnekliğini ve duygusal ifadenin duruma uygunluğunu değerlendirmektedir. 4'lü Likert tipindeki ölçek (1- Hiçbir zaman/Nadiren, 4- Neredeyse her zaman) toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin "değişkenlik/olumsuzluk" ve "duygu düzenleme" olarak iki faktörü bulunmaktadır. Değişkenlik/olumsuzluk faktöründen alınan yüksek puanlar, çocuğun duygu düzenleme güçlüğünü, dışsallaştırma ve içselleştirme davranışlarının yoğunluğuna işaret etmektedir. Duygu düzenleme faktöründen alınan yüksek puanlar ise çocuğun duygu düzenleme becerilerini kullanabildiğine işaret etmektedir. Shields ve Cicchetti'nin (1997) ölçek geliştirme çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı değişkenlik/olumsuzluk faktörü için .96, duygu düzenleme faktörü için .83 olarak raporlanmıştır. Türkçe uyarlama çalışmasında ise Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı değişkenlik/olumsuzluk faktöründe .75, duygu düzenleme faktöründe .73 olarak raporlanmıştır (Batum ve Yağmurlu, 2007).

Müdahale Programının Uygulanması

Bu programın amacı ebeveynler arasında yaşanan çatışmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmektir. Bu amaç doğrultusunda, ebeveynler arasındaki iletişim, evlilik çatışmasının özellikleri ve çocukların çatışmadan nasıl etkilendikleri konularında ebeveynleri bilgilendirmek ve örnek

uygulamalarla davranışlarında olumlu yönde değişiklikleri sağlamak hedeflenmiştir. Aynı zamanda, çocukları da kişiler arası ilişkilerde çatışma çözüm yollarını nasıl kullanacakları konusunda bilgilendirmek, duygusal ve psikolojik sağlamlıklarını artırmak ve uygulamalarla davranışlarında değişiklik oluşturulmak amaçlanmıştır.

Ebeveynlerle yürütülen program toplam 6 oturumdan oluşmaktadır. Oturumlarda programın tanıtımı ve grubun ısınmasının ardından “evlilikte iletişim becerileri”, “evlilik çatışması ve özellikleri”, “ebeveynler arasındaki çatışmanın çocuklar üzerindeki etkilerine” yönelik bilgilendirici sunumlar ve canlandırma oyunları kullanılmıştır. Ebeveynlere yönelik yürütülen müdahale programının temel hedefleri arasında “ebeveynlerin evlilik çatışması ve çatışma özellikleri hakkındaki bilgilerinin artması”, “ebeveynlerin evlilik çatışmasının çocuklar üzerindeki etkisine dair bilgilerinin artması”, “ebeveynlerin evlilik çatışmasının çocuklarda duygusal ve davranışsal problemler oluşturacağına yönelik farkındalık geliştirmeleri”, “ebeveynlerin çocukları çatışmadan korumaya yönelik bilgi ve stratejiler konusunda farkındalık geliştirmiş olmaları”,

Çocuklarla yürütülen program ise 3 modül ve 6 oturumdan oluşmaktadır. Her modül iki oturumda gerçekleşmiş olup, modüllerin ilk oturumunda bilgilendirme; ikinci oturumlarında ise oyun ve etkinliklerle kazandırılan becerilerin uygulamaya geçirilerek pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmalar, bilgilendirici sunumların, oyun temelli etkinliklerin ve canlandırma (role-play) tekniklerinin hem çocuklara hem de ebeveynlere beceri kazandırma ve tutum değişikliği oluşturma noktasında etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, oyun temelli etkinlikler özellikle çocuklarda öğrenmeyi eğlenceli ve kalıcı hale getirerek sosyal-duygusal becerilerin gelişimine katkı sunmaktadır (Ginsburg, 2007). Canlandırma teknikleri ise sadece çocuklarla sınırlı kalmayıp, yetişkinlerde de empati, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirmekte; güvenli bir ortamda farklı davranış biçimlerinin denenmesini ve pekiştirilmesini

sağlamaktadır (Joyner & Young, 2006). Bu yöntemler bir arada kullanılarak öğrenme sürecini hem bilişsel hem de duygusal düzeyde zenginleştirmek ve kazanılan becerilerin günlük yaşama aktarılma olasılığını artırmak amaçlanmıştır. Programın çalışma özelindeki hedefleri ise “çocukların kişiler arası ilişkilerde çatışma çözüm yollarını nasıl kullanacakları konusunda bilgilerinin artması”, “çocukların ebeveynler arasındaki çatışmadan daha az etkilenmelerine yardımcı olacak psikolojik becerilerin kazandırılması” şeklindedir. (Ebeveynlere ve çocuklara yönelik uygulanan program oturumlarının amaçları ve içerikleri için bkz. <https://osf.io/AXB97/>).

2.3. İşlem

Araştırma için ilk olarak Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilimsel Etik Kurul onayı (06.09.2024 tarih ve 2024/163 sayılı karar) alınmıştır. Ardından Konya’da bulunan okul öncesi kurumlarla iletişime geçilerek kurum yöneticilerine çalışmanın amacı anlatılmıştır. Kabul alınan okullarda ailelere çalışmanın tanıtımı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirmeler sonrasında çalışmaya katılmaya gönüllü olan ebeveynlere bilgilendirilmiş onam formları ve demografik bilgi sunulmuştur. Daha sonra müdahale programına başlamadan önce “O’Leary Porter Evlilik Çatışması Ölçeği, Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, Anne Babaların Evlilik Çatışmasını Değerlendirme Ölçeği” ile çocuklarının duygu düzenleme becerilerini değerlendirmeleri için “Duygu Düzenleme Ölçeğinin” uygulamaları yapılmıştır. Çocuklara ise “Wally Sosyal Problem Çözme Testi” araştırmacılar tarafından bireysel olarak uygulanmıştır. Daha sonra, ebeveynlere ve çocuklara yönelik toplam altışar oturumluk müdahale programı uygulamasına geçilmiştir. Ebeveynlere verilen eğitimlerin her bir oturumu yaklaşık 60 dakika; çocuklar için tasarlanan oturumlar ise yaklaşık 30’ar dakika sürmüştür. Katılımcılar 4 farklı grup olarak programa dâhil edilmişlerdir. Uygulamalar tek seferde iki oturum olmak üzere her bir grup için toplam 3 hafta sürmüştür.

Müdahale programının tamamlanmasının ardından katılımcı ebeveynlere son test ölçümü için aynı ölçekler verilip doldurmaları istenmiştir. Çocuklara ise ön-testte gerçekleştirilen görev araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

2.4. Veri Analizi

Veriler SPSS 23.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelendiğinde, eğiklik ve basıklık değerlerinin -0,80 ile 0,85 arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Tabachnick and Fidell'e (2013) göre, eğiklik ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 olmasının normal dağılım için yeterli olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca histogram tabloları incelendiğinde de, normallikten sapma olmadığı gözlenmiştir. Bu doğrultuda, verilerin analizinde her bir değişkenin ön test puanlarının ortalaması ile son test puanlarının ortalaması arasındaki farkı saptamak için bağımlı örneklem için t testi analizi yürütülmüştür.

3. BULGULAR

Araştırmamızın temel amacı, ebeveynlerin evlilik çatışması sıklığının, çatışma hakkındaki bilgilerinin, çatışma çözüm stillerinin; çocukların ise sosyal problem çözme becerileri ve duygu düzenleme becerilerinin müdahale programı öncesi ve sonrasında anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğinin incelenmesiydi. Bu amaca yönelik sonuç çıkarıcı analizlerden önce değişkenlerin ölçümüne yönelik ortalama ve standart sapma değerleri paylaşılmıştır (Ebeveyn ölçümleri için, bkz. Tablo 1; çocuk ölçümleri için, bkz. Tablo 2).

3.1. Müdahale Programının Ebeveynler Üzerindeki Etkilerine Yönelik Analizler

Araştırmadaki hipoteze göre, ebeveynlerin müdahale programı sonrasında olumlu çatışma çözümü puanlarının daha yüksek; olumsuz çatışma çözüm stilleri puanlarının ise daha düşük olması beklenmekteydi. Bağımlı örneklem için t testi analizi sonucunda, annelerin olumsuz çatışma çözüm stilleri alt boyutu

($t(55) = 6.76, p < .001$) ve boyun eğme alt boyutu ($t(55) = 8.66, p < .001$) puanlarında anlamlı düzeyde azalma; olumlu çatışma çözüm stilleri alt boyutu ($t(55) = -8.62, p < .001$) puanında ise anlamlı düzeyde artış görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Geri çekilme stili puanlarında ise müdahale programı öncesi ve sonrasında artış gözlenmemiştir ($t(55) = 1.17, p = .24$). Sonuçlar babalardan alınan ölçümlere göre incelendiğinde, babaların da olumsuz çatışma çözüm stilleri alt boyutu ($t(55) = 10.86, p < .001$) ve boyun eğme alt boyutu ($t(55) = 2.74, p < .01$) puanlarında anlamlı düzeyde azalma; olumlu çatışma çözüm stilleri alt boyutu ($t(55) = -6.22, p < .001$) ve geri çekilme stili puanlarında ($t(55) = -2.13, p < .05$) ise anlamlı düzeyde artış görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlerin evlilik çatışması hakkındaki bilgilerinin müdahale programı sonrasında anlamlı düzeyde değişim gösterip göstermediğine yönelik yapılan analizlere göre, hem anne hem de babalardan alınan ölçümler evlilik çatışması hakkındaki bilgilerin anlamlı düzeyde arttığı sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla, ($t(55) = -9.17, p < .001$; ($t(55) = -8.16, p < .001$)).

Ayrıca, Cohen'in etki gücü değerleri, ön test ve son test puanlarından elde edilen standart sapmaların birleştirilmesiyle hesaplanmıştır. Etki gücü büyüklükleri, Cohen'in (1988) ölçütlerine göre yapılmıştır: Küçük (0,20), orta (0,50), büyük (0,80). Pozitif değerler, ön-test ile son-test arasındaki pozitif artışı; negatif değerler ise ön testten son teste doğru olan azalmayı göstermektedir. Cohen'in etki gücü analizleri, ABEÇDÖ puanlarının annelerde ($d = 0.89$) ve babalarda ($d = 0.59$) anlamlı düzeyde arttığını göstermiştir. O'Leary Porter Ölçeğinden alınan çatışma sıklığı puanları annelerde ($d = -0.22$) ve babalarda ($d = -0.27$) azalma yönünde etki büyüklükleri sergilemiştir. ÇÇSÖ ölçeğinde, annelerin olumsuz çözüm ($d = -0.39$) ve boyun eğme ($d = -0.46$) puanları azalmış, olumlu çözüm puanları ise orta düzeyde artmıştır ($d = 0.53$); geri çekilme puanlarında anlamlı bir değişim görülmemiştir ($d = -0.07$). Babaların

olumsuz çözüm ($d = -0.39$) ve boyun eğme ($d = -0.12$) puanları azalmış, olumlu çözüm ($d = 0.43$) ve geri çekilme ($d = 0.11$) puanları artmıştır.

Tablo 1. Ebeveynlerden Alınan Ölçümlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	Ön-Test		Son-Test	
	Ort.	S	Ort.	S
ABEÇDÖ (Anne)	25.48	3.27	28.17	2.75
ABEÇDÖ (Baba)	23.35	3.48	25.26	2.99
O'Leary Porter Ölçeği (Anne)	26.0	6.02	24.83	4.65
O'Leary Porter Ölçeği (Baba)	27.55	6.43	26.02	4.86
ÇÇSÖ – Olumsuz Çözüm (Anne)	23.58	4.62	21.89	3.98
ÇÇSÖ – Boyun Eğme (Anne)	19.42	3.91	17.69	3.31
ÇÇSÖ – Geri Çekilme (Anne)	19.35	3.29	19.12	2.95
ÇÇSÖ – Olumlu Çözüm (Anne)	24.39	3.39	26.19	3.35
ÇÇSÖ – Olumsuz Çözüm (Baba)	24.80	4.68	23.0	4.21
ÇÇSÖ – Boyun Eğme (Baba)	15.73	3.92	15.26	3.61
ÇÇSÖ – Geri Çekilme (Baba)	21.83	3.58	22.21	3.38
ÇÇSÖ – Olumlu Çözüm (Baba)	22.46	3.31	23.75	2.74

Not. ABEÇDÖ: Anne-Babaların Evlilik Çatışmasını Değerlendirme Ölçeği, ÇÇSÖ: Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

3.2. Müdahale Programının Çocuklar Üzerindeki Etkilerine Yönelik Analizler

Müdahale programının çocukların sosyal problem çözme ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkilerini görmek üzere ön-test ve son-test ölçümleri arasındaki farklar bağımlı örneklemeler için t testi analizi yapılmıştır. İlk olarak Wally Sosyal Problem Çözme testi açısından incelendiğinde, çocukların program öncesi ve sonrasındaki puanlarının anlamlı düzeyde artış gösterdiği bulunmuştur

($t(55) = -7.54, p < .001$). Çocukların duygu düzenleme becerileri için analizler gerçekleştirildiğinde, Duygu düzenleme ölçeğinin olumsuzluk alt boyutundan alınan puanların anlamlı düzeyde azaldığı ($t(55) = 5.06, p < .001$); duygu düzenleme alt boyutundan aldıkları puanların ise anlamlı düzeyde artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($t(55) = -3.19, p < .01$).

Tablo 2. Çocuklardan Alınan Ölçümlere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	Ön-Test		Son-Test	
	Ort.	S	Ort.	S
Wally Sosyal Problem Çözme	6.80	2.07	8.08	2.22
Duygu Düzenleme Ölçeği - Olumsuzluk	27.08	4.75	26.09	4.18
Duygu Düzenleme Ölçeği – Duygu Düzenleme	18.98	2.92	19.80	3.71

Cohen'in etki gücü değerleri, çocuklardan alınan ölçümler için analiz edildiğinde, Wally Sosyal Problem Çözme puanlarında orta düzeyde bir artış gözlenmiştir ($d = 0.59$). Duygu Düzenleme Ölçeğinin olumsuzluk alt boyutunda küçük düzeyde azalma ($d = -0.22$) ve duygu düzenleme alt boyutunda küçük düzeyde artış gözlenmiştir ($d = 0.24$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut araştırmada, ebeveynler arasındaki çatışmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı hedefleyen ve aynı zamanda çocuklara da duygu düzenleme becerilerini kazandırmayı amaçlayan 6 oturumluk bir psikoeğitim programının etkileri değerlendirilmiştir. Program, evlilik ilişkisinde sağlıklı iletişim kurma becerilerini artırma, evlilik çatışmasının dinamiklerini tanıma ve ebeveynler arasındaki çatışmanın çocuklar üzerinde ortaya çıkaracağı sonuçları

fark etme gibi konular üzerinden yapılandırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, psikoeğitim programının hem ebeveynlerin çatışma yönetim becerilerinde hem de çocukların duygusal iyi oluşunda anlamlı ve olumlu değişimlere yol açtığını göstermiştir. Bu sonuçlar, ebeveynler arasındaki çatışmanın yalnızca çiftlerin kendi aralarındaki ilişkiyi değil, aynı zamanda çocuklarının da sosyal-duygusal gelişimlerini etkileyen çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır.

Müdahale Programlarının Ebeveyn Çatışmasını Azaltmadaki Rolü

Araştırmadan elde edilen sonuçlar literatürle büyük oranda tutarlılık göstermektedir. Örneğin, şimdiki araştırmaya benzer nitelikte olan Faircloth ve Cummings'ın (2008) çalışmasında evlilik çatışmasının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini önlemeye yönelik bir eğitim programının etkinliğini değerlendirilmiştir. Eğitimler sonrasında ebeveynlerin evlilik çatışması hakkındaki bilgilerini tüm değerlendirme dönemlerinde artırmada programın etkili bulunmuştur. Takip çalışmalarında çiftler, altı ay sonra çocuklarının önünde daha az düşmanca davranışlarda bulunduklarını ifade etmişlerdir. Faircloth ve arkadaşlarının (2011) takip çalışmasındaki sonuçlara göre, ebeveynlerin problem çözme görevi sırasındaki genel yapıcı davranışlarındaki iyileşmelerle, daha yüksek evlilik doyumu, çocuklara yönelik olumsuz ebeveynlik uygulamalarında ve çocukların içselleştirme davranışlarında anlamlı düzeyde azalmalar bulunmuştur. Fallahchai ve arkadaşları (2017), İran'da yaşayan ve problemli evliliğe sahip olan çiftlerde önleme ve ilişki geliştirme programının (PREP) evlilik çatışması ve evlilik doyumu üzerindeki etkinliğini incelemişlerdir. Söz konusu eğitimin, hem programın hemen sonrasında hem de bir yıl sonraki takip değerlendirmesinde evlilik çatışmasını azaltmada ve evlilik doyumunu artırmada etkili olduğu raporlanmıştır. Uzun vadeli izlemelerin yapıldığı bu gibi araştırmaların müdahale programlarının katkısını göstermesi açısından daha net sonuçlar ortaya koyduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla gelecekteki

araştırmalarda son test uygulamalarının ardından uzun vadeli etkilerin Türkiye’de de test edilmesi literatür açısından faydalı olacaktır.

Yakın tarihli bir diğer araştırmada, ebeveynler arası çatışma sıklığındaki değişikliklerin çocukların sosyal davranışları ve akran uyumları üzerindeki etkileri, ebeveynlik davranışlarının (duygusal sıcaklık ve olumsuz iletişim) aracı rolü kullanarak incelenmiştir (Hess, 2022). Çalışmada ebeveynler arası çatışma sıklığı arttıkça, çocukların prososyal davranışlarının azaldığı ve akranlarla uyum problemlerinin arttığı bulunmuştur. Anne ve baba sıcaklığının ve olumsuz anne iletişiminin, ebeveynler arası çatışma sıklığı ile çocukların sosyal uyumu arasındaki ilişkilerde önemli aracı roller oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle ebeveyn sıcaklığının, çocukların prososyal davranışları üzerindeki toplam açıklayıcı gücünün %54,9’una aracılık ettiği raporlanmıştır. Bu gibi sonuçlar, müdahale programlarında ebeveynlik davranışlarının da temel konulardan biri olması gerektiğine işaret etmektedir. Neumann ve arkadaşları (2018), Brezilyalı çiftler arasında “Yaşam Ortakları Olarak Yaşamak” isimli çift ilişkisi eğitim programının evlilik kalitesi ve çatışma yönetimi üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. 41 çiftin dâhil olduğu programın sonucunda, katılımcılar çatışma sıklığında azalma, pozitif çözüm stratejilerinde artış (uzlaşma ve müzakere) ve olumsuz stratejilerde (çatışmaya dâhil olma, geri çekilme) azalma olduğunu bildirmişlerdir. Hatta bu etkilerin beş ay sonra da gözlemlendiği raporlanmıştır.

Şimdiki araştırmanın sonuçları, çatışma çözüm stilleri açısından müdahale programının olumlu yöndeki katkısını ortaya çıkarmıştır. Bu konuda yapılan araştırmalar, çatışmanın olumlu bir şekilde sonlandırılmasının hem ebeveynler hem de çocuklar için olumlu olduğunu göstermektedir. Örneğin, Cheung’un (2020) Çin örnekleminde yürüttüğü çalışmada, yapıcı ebeveynler arası çatışmanın çocuk uyumu üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve duygusal güvenliği artırdığı ifade edilmiştir. Benzer bir başka araştırmada da, yapıcı

çatışmaların çocuklardaki davranış sorunları üzerindeki anlamlı etkisinden söz edilmiştir (Lee ve ark., 2021). Bütün bu açıklama ve bulgulardan hareketle, çocukların ebeveynler arasındaki çatışmalardan olumsuz etkilenmelerini en aza indirmek için psikoeğitim programlarının çatışma ve özellikleri hakkında aileleri bilgilendirmesinin önemli olduğu söylenebilir.

Müdahale Programlarının Anne Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri

Psikoeğitim programlarının olumlu etkileri sadece çocuklarla sınırlı kalmayıp, ailedeki en önemli unsurlardan biri olan annenin ruh sağlığı açısından da önemlidir. Ampirik araştırmalarda, sadece evli kadınlarla yapılan araştırmaların bile kıymetli olduğuna yönelik bulgular göze çarpmaktadır. Örneğin, Askari ve arkadaşları (2012), danışmanlık merkezlerinden yönlendirilen ve evliliklerinde problem yaşayan çiftlerde evlilik doyumunu psikoeğitim programı sonrasında farklılaşıp farklılaşmadığını test etmişlerdir. Araştırma sonucunda, iletişim ve çatışma çözümü becerileri eğitiminin, İranlı çiftler arasında evlilik doyumunu artırmada etkili olduğu gösterilmiştir. Evlilikteki iletişim becerilerini artırmaya odaklanan araştırmada, Tavakolizadeh ve arkadaşları (2015) müdahale programı uygulanan deney grubundaki kadın katılımcıların evlilik çatışmalarının anlamlı derecede azaldığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, işbirliğinde bulunma, cinsel ilişki, duygusal tepki verme, yakınlarla iletişim gibi farklı alanlarda da anlamlı düzeyde iyileşmeler olduğu görülmüştür. Yine evli çiftlerin iletişim becerilerini artırmaya odaklanan bir çalışmada, Jafari ve arkadaşları (2021) eğitim müdahalesinin evli kadınların tükenmişlikleri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Buna benzer bir bulgu, Türkiye’deki 18 kadınla yürütülen 12 haftalık programın ardından da elde edilmiştir (Menteş ve Yıldırım, 2024).

Öneriler

Elde edilen sonuçlar, son yıllarda Türkiye’de özellikle boşanma oranlarının ve aile içi çatışmaların arttığı bir dönemde hem aile yapısını korumaya hem de

çocukları desteklemeye yönelik koruyucu müdahalelerin önemli olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Bu açıdan, benzer veya zenginleştirilmiş içeriklerdeki psikoeğitim programlarının Türkiye’deki aile sağlığı merkezleri, rehberlik araştırma merkezleri ve belediye destekli aile danışma birimleri aracılığıyla yaygınlaştırılması toplum ruh sağlığı açısından önemlidir. Hatta bu gibi programlar, sadece evliliklerinde sorun yaşayan ailelere sunulmakla kalmayıp, önleyici amaçla uygulanarak toplumda yaygınlaştırılabilir. Mevcut araştırmanın oturum içeriklerine ek olarak, ebeveynlere çocuklarıyla ilişkilerini güçlendirme ve sağlıklı iletişim kurma, stresle başa çıkma, etkili ebeveynlik gibi konularda beceriler kazandırmak hedeflenerek bu tür uygulamaların artırılması önerilmektedir.

Araştırma aynı zamanda, sosyal politikalarda ailenin yalnızca ekonomik birim olarak değil, psikososyal bir sistem olarak da ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Türkiye’de “Aile Yılı” kapsamında ve sonrasında geliştirilecek sosyal politikaların, sadece çatışmalı aile üyelerine bireysel terapi ile değil; aile odaklı müdahale ve eğitimi önceleyen bütüncül programları da içermesinde fayda olabilir. Bununla birlikte, ailelerin erişebileceği ücretsiz ve nitelikli terapi/danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, ebeveyn eğitimi programlarının devlet destekli hale getirilmesi ve öğretmenlerin aile içi çatışma belirtilerini tanıyabilecek şekilde eğitilmesi gibi adımlar bu açıdan kıymetli görünmektedir.

Araştırma hem bilimsel açıdan hem de toplum sağlığı açısından faydalı bulgular sunmakla birlikte bazı sınırlılıklara da sahiptir. Çalışmanın sınırlılıklarından biri, katılımcı grubunun Türkiye’nin tek bir ilinden seçilmiş olmasıdır. Benzer etkilerin farklı bölgelerde gözlemlenip gözlenmeyeceği ilerideki araştırmalarda sınanabilir. Bir diğer önemli sınırlılık, psikoeğitim programının uzun vadeli etkilerinin incelenmemiş olmasıdır. İleride yapılacak araştırmalarda, katılımcı

grubunu takip ederek altı aylık, bir yıllık veya daha uzun sürelerdeki olumlu/olumsuz etkileri incelemek yapılan açıklamaların geçerliliğini daha da artıracaktır. Araştırma sonuçlarını yorumlarken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise hem ebeveynlerin hem de çocukların becerilerinde artış gözlemlenmesine karşın, bu etkinin kaynağını saptamanın zorluğudur. Bir diğer ifadeyle, çocuklara verilen eğitimler karşılıklı olarak iyi oluşu beraberinde getiriyor olabilir. Çocukların duygu düzenleme becerilerinin artması aile içi ortamı daha huzurlu ve stabil bir yapıya kavuşturmuş olabilir. Bu nedenle, ilerideki araştırmalarda çocuklara ve ebeveynlere verilen eğitimlerin etkisini hem birlikte hem de ayrı ayrı incelemek ve bunları boylamsal desende sınamak literatür açısından çok yararlı olacaktır.

Özetle, bu araştırma, ebeveynler arasındaki çatışmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltma noktasında yapılandırılmış psikoeğitim programlarının etkili bir araç olabileceğini ortaya koyarak teorik ve pratik açıdan katkı sunmaktadır. 2025'in "Aile Yılı" ilan edilmesi hem bilim insanlarına hem de alandaki uygulayıcılara bilimsel temelli müdahalelerin ülke genelinde uygulanabilirliğini destekleyecek önemli bir fırsat da sunmaktadır. Dolayısıyla bu tür çalışmaların, toplumsal düzeyde aile refahını artırma hedefine katkı sunduğu düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Araştırma için Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilimsel Etik Kurul onayı
06.09.2024 tarih ve 2024/163 sayılı karar ile alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Amato, P. R., & Keith, B. (1991). Parental divorce and the well-being of children: A meta analysis. *Psychological Bulletin*, 110(1), 26-46.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.110.1.26>
- Askari, M., Noah, S. B. M., Hassan, S. A. B., & Baba, M. B. (2012). Comparison the effects of communication and conflict resolution skills training on marital satisfaction. *International Journal of Psychological Studies*, 4(1), 182-195. <https://doi.org/10.5539/ijps.v4n1p182>
- Batum, P., & Yağmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology*, 25, 272-294.
- Cheung, R. Y. (2020). Constructive interparental conflict and child adjustment in the Chinese context: A moderated mediation model of emotional security and disintegration avoidance. *Journal of Child and Family Studies*, 30, 1-13, 733-745. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01851>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cummings, E. M., Ballard, M., El-Sheikh, M., & Lake, M. (1991). Resolution and children's responses to interadult anger. *Developmental Psychology*, 27(3), 462-470.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.27.3.462>
- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (1994). Maternal depression and child development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35(1), 73-112.

- Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2002). Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(1), 31-63. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00003>
- Cummings, E. M., Davies, P. T., & Simpson, K. S. (1994). Marital conflict, gender, and children's appraisals and coping efficacy as mediators of child adjustment. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 141-149. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.8.2.141>
- Cummings, E. M., Faircloth, W. B., Mitchell, P. M., Cummings, J. S., & Schermerhorn, A. C. (2008). Evaluating a brief prevention program for improving marital conflict in community families. *Journal of Family Psychology*, 22(2), 193-202. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.22.2.193>
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C., Papp, L. M., & Dukewich, T. L. (2002). Children's responses to mothers' and fathers' emotionality and tactics in marital conflict in the home. *Journal of Family Psychology*, 16(4), 478-492. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.16.4.478>
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: an emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.116.3.387>
- Davies, P. T., Pearson, J. K., Coe, J. L., Hentges, R. F., & Sturge-Apple, M. L. (2021). Beyond destructive and constructive interparental conflict: Children's psychological vulnerability to interparental disorganization. *Developmental Psychology*, 57(12), 2192-2205.

<https://dx.doi.org/10.1037/dev0001264>

Dehle, C., Larsen, D., & Landers, J. E. (2001). Social support in marriage. *American Journal of Family Therapy*, 29(4), 307-324. <https://doi.org/10.1080/01926180126500>

Emery, R. E. (1982). Interparental conflict and the children of discord and divorce. *Psychological Bulletin*, 92(2), 310-330. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.92.2.310>

Faircloth, W. B., & Cummings, E. M. (2008). Evaluating a parent education program for preventing the negative effects of marital conflict. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(2), 141-156. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2007.12.004>

Faircloth, W. B., Schermerhorn, A. C., Mitchell, P. M., Cummings, J. S., & Cummings, E. M. (2011). Testing the long-term efficacy of a prevention program for improving marital conflict in community families. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 189–197. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2011.05.004>

Fallahchai, R., Fallahi, M., & Ritchie, L. L. (2017). The impact of PREP training on marital conflicts reduction: A randomized controlled trial with Iranian distressed couples. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 16(1), 61-76.

Fergusson, D. M., & Horwood, L. J. (1998). Exposure to interparental violence in childhood and psychosocial adjustment in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 22(5), 339-357. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(98\)00004-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(98)00004-0)

- Fincham, F. D., Grych, J. H., & Osborne, L. N. (1994). Does marital conflict cause child maladjustment? Directions and challenges for longitudinal research. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 128-140. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.8.2.128>
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182–191. <https://doi/10.1542/peds.2006-2697>
- Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M., Harold, G. T., & Shelton, K. H. (2003). Categories and continua of destructive and constructive marital conflict tactics from the perspective of US and Welsh children. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 327-338. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.17.3.327>
- Grych, J. H. (1998). Children's appraisals of interparental conflict: Situational and contextual influences. *Journal of Family Psychology*, 12(3), 437-453. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.12.3.437>
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1993). Children's appraisals of marital conflict: Initial investigations of the cognitive-contextual framework. *Child Development*, 64(1), 215-230. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1993.tb02905.x>
- Hess, S. (2022). Effects of inter-parental conflict on children's social well-being and the mediation role of parenting behavior. *Applied Research in*

Quality of Life, 17(4), 2059-2085. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-10022-y>

Jafari, A., Alami, A., Charoghchian, E., Delshad Noghabi, A., & Nejatian, M. (2021). The impact of effective communication skills training on the status of marital burnout among married women. *BMC Women's Health*, 21(1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01372-8>

Joyner, B., & Young, L. (2006). Teaching medical students using role play: twelve tips for successful role plays. *Medical Teacher*, 28(3), 225-229.

Kayılı, G. ve Arı, R. (2015). Wally Sosyal Problem Çözme Testi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 51-60.

Lee, J. Y., Pace, G. T., Lee, S. J., & Altschul, I. (2021). The associations of constructive and destructive interparental conflict to child well-being among low-income families. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(15–16), 7523–7546. <https://doi.org/10.1177/0886260519835872>

Menteş, A., & Yıldırım, İ. (2024). The Effect of marriage enrichment program on spousal burnout of married women. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 14(72), 124-236. https://doi.org/10.17066/tpdrd.1324084_9

Neumann, A. P., Wagner, A., & Remor, E. (2018). Couple relationship education program “Living as Partners”: Evaluation of effects on marital quality and conflict. *Psicologia: Reflexão E Crítica*, 31(1), 26-38. <https://doi.org/10.1186/s41155-018-0106-z>

O'Brien, M., Bahadur, M. A., Gee, C., Balto, K., & Erber, S. (1997). Child exposure to marital conflict and child coping responses as predictors of child

adjustment. *Cognitive Therapy and Research*, 21, 39-59.

Özen, A., Engin, S. S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri ölçeği: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 4(7), 1-19. <https://doi.org/10.7816/nesne04-07-01>

Peksaygılı, M., & Güre, A. (2008). Eşler arasındaki çatışma ile erken ergenlik dönemindeki çocukların uyum davranışları: Algılanan çatışmanın aracı ve düzenleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61), 43-58.

Porter, B., and O'Leary, K. D. (1980). Marital discord and childhood behavior problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 8(3), 287-295.

Rhoades, K. A. (2008). Children's responses to interparental conflict: A meta-analysis of their associations with child adjustment. *Child Development*, 79(6), 1942-1956.

Rodop, Ş. (2023). Çatışmalı evlerden gelen 11-13 yaş çocuklarının duygusal güvenliğini arttırmak: Bir ebeveyn müdahale programının geliştirilmesi ve sınanması. [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Shields, A., & Cicchetti, D. (1997). Emotion regulation among school-age children: the development and validation of a new criterion Q-sort scale. *Developmental Psychology*, 33(6), 906-916. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.33.6.906>

Şendil, G. ve Kızıldağ, Ö. (2005). *Evlilik çatışması ve çocuk*. Morpa.

Tavakolizadeh, J., Nejatian, M., & Soori, A. (2015). The effectiveness of

communication skills training on marital conflicts and its different aspects in women. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 214–221. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.112>

Türk, M. T. (2019). Tehmina Durrani'nin Derebeyi Efendim ve Seray Şahiner'in Antabus adlı eserlerinde erkek egemen toplum yapısı ve aile içi şiddetin karşılaştırmalı analizi. A. Cuma (Ed.). *Genel ve Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışmaları* içinde. (s. 225-238). Çizgi Kitabevi.

Webster-Stratton, C. (1990). *Dina Dinosaur's social skills and problem-solving curriculum*. Seattle, WA: Incredible Years.

Zimet, D. M., & Jacob, T. (2001). Influences of marital conflict on child adjustment: Review of theory and research. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 4, 319-335. <https://doi.org/10.1023/A:1013595304718>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The literature suggests that witnessing interparental conflict has various negative implications for children (Grych, 1998). Marital conflict is often associated with both internalizing and externalizing problems in children, ultimately impairing their overall functioning (Cummings et al., 1994; Cummings & Davies, 2002; Emery, 1982; Ferguson & Horwood, 1998). Davies et al. (2022) reported that children's psychological vulnerabilities increase in families characterized by destructive conflict. In a comprehensive meta-analysis, Rhoades (2008) highlighted that children's exposure to parental conflict is linked to cognitive outcomes such as self-blame and perceived threat, emotional responses including fear, anger, and sadness, as well as a range of behavioral reactions.

These negative effects must be interpreted carefully, since children's reactions to parental conflict are influenced by the unique characteristics of each conflict. In this regard, factors such as how the conflict is resolved and whether it is constructive or destructive play a critical role. Moreover, intervention programs aimed at reducing marital conflict have been shown to benefit parents not only by protecting children from its adverse effects but also by enhancing parental well-being (Amato & Keith, 1991; Cummings et al., 1991).

Existing studies often overlook the inclusion of children in intervention programs targeting marital conflict. Enhancing children's emotion regulation and problem-solving skills within such programs could strengthen their psychological resilience. Teaching children appropriate cognitive and behavioral responses to conflict may improve their coping and adaptation. Providing parents with education regarding the effects of conflict on themselves and their children, while simultaneously supporting children's resilience, is of critical importance. However, in Turkey, there is a notable lack of comprehensive intervention programs that involve both parents and children. Addressing this gap, the present study proposes an interactive intervention involving both parents and children to increase awareness of conflict's adverse effects and to foster children's social and emotional coping abilities.

Method

The study included 56 children (30 girls) aged between 49 and 69 months ($M = 59.32$, $SD = 5.78$), along with their mothers ($M = 34.41$, $SD = 3.61$) and fathers ($M = 36.41$, $SD = 3.25$). Participants were recruited from families attending two different preschools in Konya, Turkey.

To assess the frequency of interparental conflict witnessed by children, the O'Leary-Porter Scale of Conflict Frequency (Porter & O'Leary, 1980), adapted into Turkish by Peksaygılı and Güre (2008), was administered. Parents' conflict resolution strategies in romantic relationships were evaluated using the Conflict Resolution Styles Scale developed by Özen et al. (2016). Parents' knowledge and awareness regarding marital conflict and its effects on children were assessed using the Parents' Marital Conflict Assessment Scale (Faircloth & Cummings, 2008), which was adapted into Turkish by Rodop (2023).

To measure children's emotional regulation skills, parents completed the Emotion Regulation Scale developed by Shields and Cicchetti (1997) and adapted to Turkish by Batum and Yağmurlu (2007). Additionally, children were individually assessed using the Wally Social Problem-Solving Test (Webster-

Stratton, 1990), adapted into Turkish by Kayılı and Arı (2015). This test evaluates preschool children's social problem-solving abilities by recording their responses to hypothetical interpersonal conflict scenarios.

For the research, preschool institutions in Konya were contacted and the purpose of the study was explained to the institution administrators. In the schools that were accepted, families were informed about the study. Then, informed consent forms and demographic information were provided to the parents who volunteered to participate in the study. Afterwards, the scales were applied to the parents before the intervention program was started. The "Wally Social Problem-Solving Test" was applied to the children individually by the researchers. Then, a total of six sessions of intervention program was implemented for the parents and the children. Each session of the training given to the parents lasted approximately 60 minutes; the sessions designed for the children lasted approximately 30 minutes. The participants were included in the program in 4 different groups. The applications lasted a total of 3 weeks for each group, two sessions at a time. After the completion of the intervention program, the participating parents were given the same scales for the post-test measurement and asked to fill them out.

Findings (Results)

When the analyses of the effects of the intervention program on parents were examined, it was concluded that the frequency of conflict in parents decreased significantly after the intervention program. A similar significant result was obtained for the measurement taken from fathers. It was founded that there was a significant decrease in the negative conflict resolution styles sub-dimension and submission sub-dimension scores of mothers, and a significant increase in the positive conflict resolution styles sub-dimension scores. No difference was observed in the withdrawal style scores after the intervention program. When the results were examined in terms of fathers, it was concluded that there was a significant decrease in the negative conflict resolution styles sub-dimension and submission sub-dimension scores, and a significant increase in the positive conflict resolution styles sub-dimension and withdrawal style scores. Both mothers and fathers demonstrated increased awareness about marital conflict following the intervention. Children's social problem-solving skills also showed a significant improvement from pre- to post-intervention. In terms of emotion regulation skills, scores on the negativity sub-dimension of the Emotion Regulation Scale significantly decreased, whereas scores on the emotion regulation sub-dimension significantly increased.

Conclusion and Discussion

In summary, this study contributes theoretically and practically by revealing that structured psychoeducation programs can be an effective tool in reducing the negative effects of conflict between parents on children. The declaration of 2025 as the "Year of the Family" also provides an important opportunity for both scientists and practitioners in the field to support the implementation of scientifically based interventions throughout the country. Therefore, it is thought that such studies contribute to the goal of increasing family well-being at the societal level.